

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Педагогічний факультет
Кафедра початкової та дошкільної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Н.В. Михальченко
«30» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Ступінь магістра
Спеціальність 013 Початкова освіта
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Миколаїв – 2023

Розробник: Тимченко Алла Анатоліївна, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол № 1 від «29» серпня, 2023 р.

Завідувач кафедри (Якименко С.І.)

«29» серпня, 2023 р.

Анотація (українською мовою)
Ключові слова (українською мовою)

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Актуальні проблеми педагогіки початкової освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є актуальні проблеми педагогіки початкової школи, вимоги до особистісних і професійних якостей вчителя початкових класів та застосування у його роботі сучасних педагогічних технологій.

Міждисциплінарні зв'язки: «Актуальні проблеми педагогіки початкової освіти» тісно пов'язана з такими науками, як: загальні основи педагогіки, дидактика, психологія загальна, філософія, вікова психологія, соціологія.

Мета курсу: сформувати у майбутніх фахівців початкової освіти знання, вміння та навички необхідні для вирішення актуальних проблем реформування та оновлення початкової освіти, про сутність нових підходів та концепцій сучасної освіти та механізми розв'язання педагогічних проблем. Під час вивчення курсу студенти ознайомлюються з загальними тенденціями розвитку освіти в Україні, з основами компетентнісного підходу в освіті, вивчають основні напрями оновлення освіти в педагогічній системі України, концептуальні основи реформування освіти України. Відбувається формування навичок організації навчального процесу з використанням комп'ютерної техніки, засвоюються особливості психологічного супроводу першокласника у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти.

Ключові слова: Нова українська школа, Державний стандарт, педагогічна система.

Анотація (англійською мовою)
Ключові слова (англійською мовою)

The program of studying the normative educational discipline "Actual problems of pedagogy of primary education" is made according to the educational-professional program of preparation of masters of a specialty 013 Primary education according to the educational-professional program "Primary education".

The subject of study of the discipline is the current problems of primary school pedagogy, the requirements for personal and professional qualities of primary school teachers and the use of modern pedagogical technologies in his work.

Interdisciplinary links: "Actual problems of primary education pedagogy" is closely related to such sciences as: general foundations of pedagogy, didactics, general psychology, philosophy, age psychology, sociology.

The purpose of the course: to form in future primary education specialists the knowledge, skills and abilities necessary to solve current problems of reforming and updating primary education, the essence of new approaches and concepts of modern education and mechanisms for solving pedagogical problems. During the course students get acquainted with the general trends of education in Ukraine, with the basics of the competence approach in education, study the main directions of education renewal in the pedagogical system of Ukraine, the conceptual foundations of education reform in Ukraine. There is a formation of skills of the organization of educational process with use of computer equipment, features of psychological support of the first-grader in the context of realization of the State standard of primary general education are mastered.

Key words: New Ukrainian school, State standard, pedagogical system.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		<i>денна форма навчання</i>		
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – тези	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр		
Загальна кількість годин – 150		1-й	Леції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 106	Ступінь: магістра	14 год.	Практичні, семінарські	
		30 год.	Лабораторні	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		-	-	
		Самостійна робота		
		106 год.		
		Вид контролю: екзамен		

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 44 год. – аудиторні заняття, 106 год. – самостійна робота (30%/70%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		<i>заочна форма навчання</i>		
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна		
Індивідуальне науково-дослідне завдання – тези	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Семестр		
Загальна кількість годин – 150		1-й	Леції	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: магістра	8 год.	Практичні, семінарські	
		14 год.	Самостійна робота	
		128 год.		
		Вид контролю: екзамен		

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 22 год. – аудиторні заняття, 128 год. – самостійна робота (10%/90%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: сформувати у майбутніх фахівців початкової освіти знання, вміння та навички необхідні для вирішення актуальних проблем реформування та оновлення початкової освіти, про сутність нових підходів та концепцій сучасної освіти та механізми розв'язання педагогічних проблем.

Завдання курсу:

- Ознайомлення з загальними тенденціями розвитку освіти в Україні;
- Ознайомлення з основами компетентнісного підходу в освіті;
- Ознайомлення з основними напрямками оновлення освіти в педагогічній системі України;
- Ознайомлення з концептуальними основами реформування освіти України: проект «Нова українська школа»;
- Ознайомлення з сучасними вимогами до використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів;
- Формування навичок організації навчального процесу з використанням комп'ютерної техніки;
- Засвоєння особливості психологічного супроводу першокласника у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти.

Передумови для вивчення дисципліни:

Навчальна дисципліна складається з 6-ти кредитів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Навички креативного мислення, набуття гнучкого образу мислення, який дозволяє зрозуміти та розв'язати проблеми та задачі, зберігаючи при цьому критичне ставлення до сталих наукових компетенцій у галузі початкової освіти

ПРН 2. Уміння до імплементації законодавчих та нормативно-правових актів у галузі початкової та вищої освіти

ПРН 7. Уміння приймати управлінські рішення у галузі початкової освіти

ПРН 9. Уміння аналізувати знання про сферу освіти, сутність, зміст і структуру освітніх процесів, володіти системою знань про історію та сучасні тенденції розвитку педагогічних концепцій і предметних методик

ПРН 11. Уміння здійснювати самостійно-пошукову роботу; користуватися сучасними методами навчання, як складовою психолого-педагогічної компетентності викладача початкової школи.

ПРН 13. Уміння переносити знання у власний педагогічний досвід; критично аналізувати різні педагогічні теорії навчання та виховання, давати самостійну оцінку різноманітним явищам педагогічної теорії і практики.

ПРН 14. Уміння застосовувати у практичній діяльності знання із нових педагогічних технологій, використовувати елементи інноваційних методик під час викладання дисциплін початкової ланки освіти.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.

ЗК 2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ЗК 3. *Дослідницько-праксеологічна*. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно

ЗК-4. *Комунікативна*. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

ЗК 7. *Міжособистісної взаємодії*. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

ЗК-9. *Інформаційно-комунікаційна*. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкових класів й у повсякденному житті.

II. Фахові:

ФК 1. *Дослідницька*. Здатність використовувати форми, методи, технології та враховувати принципи науково-педагогічних досліджень, виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток педагогічних процесів у системі початкової та вищої освіти, а також підвищення професійної майстерності викладача, вчителя.

ФК 2. *Проектувальна*. Здатність і готовність проектувати та застосовувати сучасні педагогічні технології з метою забезпечення оптимальних умов пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку, студентів ЗВО, аналізувати та оцінювати різноманітні психолого-педагогічні, методичні фактори, передбачати можливі наслідки їх застосування.

ФК 3. *Організаційна*. Здатність організувати навчально-пізнавальну, виховну діяльність молодших школярів та студентів, організації їх самостійної, пошукової роботи, участь у роботі кафедри, в організації та проведенні семінарів, конференцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів, у розробленні навчально-методичних матеріалів щодо покращення якості роботи та професійної майстерності.

ФК 4. *Предметна*. Здатність і готовність застосовувати сучасні методи, технології, прийоми, засоби навчання і виховання у сфері освіти, спираючись на знання з дисциплін психолого-педагогічного циклу і методик навчання. ФК 6. Здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації.

ФК.6. *Інформаційна*. Здатність і готовність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, опрацьовувати різні види інформації.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.

Структура освіти. Органи освіти: їх функції та структура. Управління освітою: принципи, методи та функції. Державні документи про освіту.

Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні. Початкова освіта в системі неперервної освіти України.

Глобалізація і розвиток сучасної освіти. Етапи розбудови української національної школи за часів незалежності. Провідні концепції виховання особистості в сучасній педагогіці: Концепція національного виховання; Концепція громадянського виховання. Початкова освіта в системі неперервної освіти України. Державні документи, що визначають зміст початкової освіти.

Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.

Сутність понять «компетентісна освіта», «компетентісний підхід», «компетентність», «компетенція». Зміст поняття «ключова компетентність» та причини виникнення в освіті даного поняття. Інтегрований підхід міжнародних організацій до визначення ключових компетентностей в освіті.

Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.

Інтегрований підхід українських вчених до визначення ключових компетентностей у вітчизняній освіті. Характеристика ключових (метапредметних, універсальних) компетентностей. Компетентісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи.

Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.

Сучасний учитель початкових класів – творчий суб'єкт професійної педагогічної діяльності. Мета і завдання формування педагогічної компетентності. Суть педагогічної компетентності. Зміст педагогічної компетентності. Принципи формування педагогічної компетентності. Модель педагогічної компетентності. Шляхи реалізації компетентісного підходу.

Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи».

«Концепція Нової української школи»: стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти. Формула нової школи. Принципи на яких ґрунтується новий проект Стандарту початкової освіти. Визначення термінологічного поля понять компетентність, компетенція, компетентісний підхід, ключова, предметна і міжпредметна компетентність. Характеристика ключових компетентностей нової української школи.

Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.

Зміст і структура вміння учнів самостійно вчитися. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра. Аналіз нових програм для початкової школи щодо формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися. Педагогіка партнерства – частина формули НУШ.

Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ

Коллективно-групове навчання (фронтальні методи): «Мозковий штурм», Методика «Кубування», Методика «Тронування», «Мікрофон», «Незакінчене речення», Методика «Сенкан». Технологія опрацювання дискусійних питань: Метод «Займи позицію», Метод прес. Кооперативне навчання: Методика «Кероване читання з передбаченням», Методики «Реакція читача» («Думайте - працюйте в парах - обмінюйтесь думками»), «Щоденник подвійних нотаток», «Порушена послідовність», «Взаємні запитання»). «Ажурна пилка» («Мозаїка»). Технологія ситуативного моделювання (навчання у грі): проведення рольових ігор, Метод «Шести капелюхів».

Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.

Культурологічний підхід як основа модернізації змісту освіти. Інтегративний підхід до визначення змісту навчання. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу. Рефлексивний підхід до навчання як умова саморозвитку вчителів і учнів. Технологічний підхід як стратегія організації навчального процесу. Дидактичні основи особистісно-орієнтованого навчання. Поняття особистісно-орієнтованого навчання. Його можливості і переваги. Основні положення. Вимоги до розробки дидактичного забезпечення. Організація особистісно-орієнтованого уроку. Освітні технології особистісно-орієнтованого спрямування.

Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.

Інформатизація освіти як процес розвитку інформаційного суспільства. Вимоги до вчителя початкових класів в умовах інформаційного суспільства. Пропедевтика вивчення інформатики та можливості застосування ІКТ в початкових класах. Значення ІКТ для учнів та вчителя.

Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів.

Концептуальні положення педагогічного проектування як ефективного інноваційного

нововведення в освіті. Основні завдання педагогічного проектування в початковій школі на сучасному етапі: формування навичок самостійної діяльності, застосування знань у нестандартних ситуаціях; формування в учнів комунікативних умінь та навичок; формування навичок науково-дослідної роботи.

Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.

Соціальна сутність особистості. Поняття розвитку і формування особистості. Природний і суспільний фактори розвитку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Основні види діяльності дітей, її розвиваючі можливості. Вікові періоди розвитку особистості. Вікова періодизація. Індивідуальні особливості учнів. Принципи, критерії та закономірності психічного розвитку людини.

Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.

Структура та рівні адаптації дітей до школи. Фізіологічні та психологічні чинники адаптації першокласників. Основні показники виникнення шкільної дезадаптації. Рекомендації щодо підвищення рівня підготовленості дитини до школи. Характеристика груп дітей, які потребують особливої уваги, психологічного супроводження і допомоги у адаптаційний до школи період. Педагогічна взаємодія.

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України

Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.

Структура освіти. Органи освіти: їх функції та структура. Управління освітою: принципи, методи та функції. Державні документи про освіту.

Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні. Початкова освіта в системі неперервної освіти України.

Глобалізація і розвиток сучасної освіти. Етапи розбудови української національної школи за часів незалежності. Провідні концепції виховання особистості в сучасній педагогіці: Концепція національного виховання; Концепція громадянського виховання. Початкова освіта в системі неперервної освіти України. Державні документи, що визначають зміст початкової освіти.

Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.

Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.

Сутність понять «компетентнісна освіта», «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція». Зміст поняття «ключова компетентність» та причини виникнення в освіті даного поняття. Інтегрований підхід міжнародних організацій до визначення ключових компетентностей в освіті.

Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.

Інтегрований підхід українських вчених до визначення ключових компетентностей у вітчизняній освіті. Характеристика ключових (метапредметних, універсальних) компетентностей. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи.

Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.

Сучасний учитель початкових класів – творчий суб'єкт професійної педагогічної діяльності. Мета і завдання формування педагогічної компетентності. Суть педагогічної компетентності. Зміст педагогічної компетентності. Принципи формування педагогічної компетентності. Модель педагогічної компетентності. Шляхи реалізації компетентнісного підходу.

Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: проект «Нова українська школа».

Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи».

«Концепція Нової української школи»: стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти. Формула нової школи. Принципи на яких ґрунтується новий проект Стандарту початкової освіти. Визначення термінологічного поля понять компетентність, компетенція, компетентнісний підхід, ключова, предметна і міжпредметна компетентність. Характеристика ключових компетентностей нової української школи.

Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності вміння вчитися.

Зміст і структура вміння учнів самостійно вчитися. Уміння вчитися – ключова компетентність молодшого школяра. Аналіз нових програм для початкової школи щодо формування в учнів ключової компетентності вміння вчитися. Педагогіка партнерства – частина формули НУШ.

Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ

Коллективно-групове навчання (фронтальні методи): «Мозковий штурм», Методика «Кубування», Методика «Гронування», «Мікрофон», «Незакінчене речення», Методика «Сенкан». Технологія опрацювання дискусійних питань: Метод «Займи позицію», Метод прес. Кооперативне навчання: Методика «Кероване читання з передбаченням», Методики «Реакція читача» («Думайте - працюйте в парах - обмінюйтесь думками», «Щоденник подвійних нотаток», «Порушена послідовність», «Взаємні запитання»). «Ажурна пилка» («Мозаїка»). Технологія ситуативного моделювання (навчання у грі): проведення рольових ігор, Метод «Шести капелюхів».

Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України.

Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.

Культурологічний підхід як основа модернізації змісту освіти. Інтегративний підхід до визначення змісту навчання. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу. Рефлексивний підхід до навчання як умова саморозвитку вчителів і учнів. Технологічний підхід як стратегія організації навчального процесу. Дидактичні основи особистісно-орієнтованого навчання. Поняття особистісно-орієнтованого навчання. Його можливості і переваги. Основні положення. Вимоги до розробки дидактичного забезпечення. Організація особистісно-орієнтованого уроку. Освітні технології особистісно-орієнтованого спрямування.

Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.

Інформатизація освіти як процес розвитку інформаційного суспільства. Вимоги до вчителя початкових класів в умовах інформаційного суспільства. Пропедевтика вивчення інформатики та можливості застосування ІКТ в початкових класах. Значення ІКТ для учнів та вчителя.

Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів.

Концептуальні положення педагогічного проектування як ефективного інноваційного нововведення в освіті. Основні завдання педагогічного проектування в початковій школі на сучасному етапі: формування навичок самостійної діяльності, застосування знань у нестандартних ситуаціях; формування в учнів комунікативних умінь та навичок; формування навичок науково-дослідної роботи.

Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.

Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.

Соціальна сутність особистості. Поняття розвитку і формування особистості. Природний і суспільний фактори розвитку, їх взаємозв'язок і взаємообумовленість. Основні види діяльності дітей, її розвиваючі можливості. Вікові періоди розвитку особистості. Вікова періодизація. Індивідуальні особливості учнів. Принципи, критерії та закономірності психічного розвитку людини.

Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.

Структура та рівні адаптації дітей до школи. Фізіологічні та психологічні чинники адаптації першокласників. Основні показники виникнення шкільної дезадаптації. Рекомендації щодо підвищення рівня підготовленості дитини до школи. Характеристика груп дітей, які потребують особливої уваги, психологічного супроводження і допомоги у адаптаційний до школи період. Педагогічна взаємодія.

3. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		го	л	пр
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України				
Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	14	2	2	10
Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні. Початкова освіта в системі неперервної освіти України	16		4	10
Усього годин	30	2	6	20
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.				
Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	10	2	2	6
Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	10		2	6
Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	10	2	2	6
Усього годин	30	4	6	18
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».				
Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	10	2	2	4
Тема 7. Педагогіка партнерства – частина формули НУШ.	10	2	2	6
Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	10		2	8
Усього годин	30	4	6	18
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України.				
Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	10		2	4
Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	10	2	2	4
Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	10		2	8
Усього годин	30	2	6	16
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.				
Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	15	2	2	9
Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	15		4	11
Усього годин	30	2	6	20
Усього годин	150	14	30	106

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	пр	ср
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України				
Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	15	2		13
Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні. Початкова освіта в системі неперервної освіти України	15		2	13
Усього годин	30	2	2	26
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.				
Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	10			10
Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	10		2	8
Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	10	2		8
Усього годин	30	2	2	26
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».				
Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	10	2	2	6
Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	10			10
Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	10		2	8
Усього годин	30	2	4	24
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України.				
Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	10		2	8
Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	10	2	2	6
Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	10			10
Усього годин	30	2	4	24
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.				
Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	15			15
Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	15		2	13
Усього годин	30	0	2	28
Усього годин	150	8	14	128

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кільк. год
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	2
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	2
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	2
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	2
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	2
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	2
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	2
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	
	Разом	14

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	2
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	2
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових	2

	компетентностей Нової української школи.	
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	2
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	
	Разом	8

5. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кільк.год
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	2
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	4
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	2
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	2
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	2
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	2
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	2
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	2
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	2
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	2
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	2
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	2
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	4
	Разом	30

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	2
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	2
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	2
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	2
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	2
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	2
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	2
	Разом	14

6. Лабораторні заняття

7. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	10
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	10
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	6
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	6
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	6
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти:	4

	«Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	6
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	6
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	4
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	4
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	8
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	9
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	11
	Разом	106

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
Кредит 1. Динаміка розвитку системи освіти України		
1	Тема 1. Система освіти в сучасній Україні.	13
2	Тема 2. Загальні тенденції розвитку освіти в Україні	13
Кредит 2. Компетентнісний підхід в освіті.		
3	Тема 3. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти.	10
4	Тема 4. Втілення ключових і предметних компетентностей у змісті шкільної освіти України.	8
5	Тема 5. Професійна компетентність вчителя початкових класів.	8
Кредит 3. Концептуальні основи реформування освіти України: концепція «Нова українська школа».		
6	Тема 6. Стратегічні орієнтири реформування загальної середньої освіти: «Концепція Нової української школи». Характеристика ключових компетентностей Нової української школи.	6
7	Тема 7. Методика формування в учнів ключової компетентності уміння вчитися.	10
8	Тема 8. Розвиток критичного мислення молодших школярів у контексті НУШ	8
Кредит 4. Напрями оновлення освіти в педагогічній системі України		
9	Тема 9. Основні підходи щодо визначення модернізації змісту освіти України.	8
10	Тема 10. Інформатизація процесу навчання у початковій школі.	6
11	Тема 11. Використання проектної діяльності у роботі вчителя початкових класів	10
Кредит 5. Адаптація дітей-першокласників до навчання у школі.		
12	Тема 12. Психологічні та анатомо-фізіологічні основи становлення та розвитку особистості молодшого школяра.	15
13	Тема 13. Особливості адаптації першокласників у контексті реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти. Фізіологічна, психологічна і соціальна адаптація: динаміка і труднощі.	13
	Разом	128

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготувати тези (або статтю) за однією з тем:

1. Культурологічний підхід як основа модернізації змісту освіти.
2. Інтегративний підхід до визначення змісту навчання.
3. Використання інтегрованого підходу в процесі навчання обдарованих учнів.
4. Технологічний підхід як стратегія організації навчального процесу.
5. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу.
6. Сутність діяльнісного підходу в педагогіці. Принципи як складова частина діяльнісного підходу.
7. Рефлексивний підхід до навчання як умова саморозвитку вчителів і учнів. Сутність, зміст та форми рефлексії. Види вербальної рефлексії. Прийоми організації рефлексивної діяльності.
8. Поняття особистісно-орієнтованого навчання. (Дидактичні основи особистісно-орієнтованого навчання. Його можливості і переваги. Вимоги до розробки дидактичного забезпечення. Організація особистісно-орієнтованого уроку. Освітні технології особистісно-орієнтованого спрямування).
9. особливості психологічного супроводу першокласника у контексті реалізації державного стандарту початкової загальної освіти.
10. Методичні засади педагогічного прогнозування.
11. Інформатизація освіти як процес розвитку інформаційного суспільства.
12. Комп'ютерна грамотність та інформаційна культура вчителя початкової школи.
13. Інформаційно-цифрова компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи.
14. Актуальні проблеми початкової ланки освіти.
15. Проблема наступності дошкільної та початкової освіти.
16. Формування в молодших школярів ключової компетентності уміння вчитися.
17. Сучасний учитель початкових класів – творчий суб'єкт професійної педагогічної діяльності.
18. Концептуальні положення педагогічного проектування як ефективного інноваційного нововведення в освіті.
19. Адаптація першокласника до школи. Рекомендації щодо підвищення рівня підготовленості дитини до школи.
20. Характеристика груп дітей, які потребують особливої уваги, психологічного супроводження і допомоги у адаптаційний до школи період. Педагогічна взаємодія.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і

фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється **відмінно**:

В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

Студенту виставляється **дуже добре**:

Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

Студенту виставляється **добре**:

В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

Студенту виставляється **достатньо**:

Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Студенту виставляється **мінімальний задовільно**:

Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 200 до 500 балів (за 5 кредитів), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 кред.

Поточне тестування та самостійна робота														Накопичувальні бали/	Заглік	Сума
Кред 1		Кред 2			Кред 3			Кред 4			Кред 5					
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	500 / 5 = 100 *0,6 = 60	40	100
Практичні заняття	15	15	10	10	10	10	10	10	10	10	10	15	15			
Самостійна робота (включно контр. роб.)	70		70			70			70			30				
												КР 1 - 40				
Усього	100		100			100			100			100		60	40	100

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи, колоквиуми.

10. Методи навчання

Лекція, семінар, бесіда, дискусія, круглий стіл, інсценування, пояснення, проблемного викладу, проблемних ситуацій, ділова гра, проекти, презентації.

11. Рекомендована література

Базова

1. Актуальні проблеми педагогіки початкової освіти : [навч.-метод.посіб.] / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, Каф. педагогіки і методикдошк. та початк. освіти; [уклад. : М. С. Гордійчук, Л. Б. Попова, О. Ю. Попова]. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2014. – 151 с.
2. Буркова Л. В. Соціономічні професії: інноваційна підготовка спеціалістів у вищих навчальних закладах: монографія / Л. В.Буркова. - К.: Інформаційні системи, 2010. - 278 с.
3. Волошенко Л. Б. Модель формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації / Л. Б.Волошенко // Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. статей. - Ялта: РВВКГУ, 2005. - Вип. 8. - Ч. 1. - С. 36. - (Серія «Педагогіка і психологія»).
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / [С. У. Гончаренко]. - 2-ге вид., доп. й випр. - Рівне: Волинські обереги, 2011. - 552 с.
5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г.Кремень; Академія педагогічних наук України. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с.
6. 5. Как проектировать универсальные учебные действия в начальной школе: от действия к мысли: пособие [для учителя] / А. Г.Асмолов, Г. В. урменская, И. А.Володарская [и др.]; под ред. А. Г.Асмолова. - М.: Просвещение, 2008. - 151 с.
7. Клепко С. Ф. «Компетенізація освіти»: обмеження і перспективи / С. Ф.Клепко // Постметодика. - 2005. - №1 (59). - С. 9-18.
8. Коломинский Н. Л. Повышение психологической компетентности педагогических кадров / Н. Л.Коломинский. - К.: Освіта, 1992. - С. 62-80.
9. Локшина. О. І. Становлення «компетентнісної» ідеї в європейській освіті / О. І.Локшина // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару. - К.: Педагогічна думка, 2009. - С. 19-33.
10. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво - термінологічний дискурс / В. І.Луговий // Вища освіта України. - К.: Гнозис, 2009. - №3 (додаток 1). - С. 8-14. - (Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія технології»).
11. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Д. Равен; пер. с англ. - М.: Конті-Центр, 2002. - 396 с.
12. Степко М. Компетентнісний підхід: його сутність. Що є прийнятним, а що проблемним для вищої освіти України / М. Степко // Вища освіта України: теор. та науково-метод. часопис. - К., 2009. - С. 43-52.
13. Швалб Ю. М. Психологічні аспекти компетентнісного підходу в освіті / Ю. М.Швалб // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару / Ю. М.Швалб. - К.: Педагогічна думка, 2009. - С. 105-113.
14. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи [Електронний ресурс] / під заг. ред. О. В.Овчарук. - К.: К. І.С., 2004. - 112 с. - Режим доступу: [Http://www.undp.org.ua/files/en/33582maket competence eng ost. pdf.](http://www.undp.org.ua/files/en/33582maket%20competence%20eng%20ost.pdf) - (Серія «Бібліотека з освітньої політики»).

15. Мартиненко С. М. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики [навч.-метод. посіб.] : рек. Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка / С. М. Мартиненко, М. Д. Осколова ; рецензент: В. І. Бондар, Н. М. Бібік. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 144 с.
16. Локалова Н. П. Школьная неуспеваемость: причины, психокоррекция, психопрофилактика : [учебное пособ.] / Н. П. Локалова – СПб. : Питер, 2009. – 368 с. : ил. – (Серия «Учебное пособие»).
17. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія / О. В. Матвієнко. – К.: Стилос, 2006. – 543 с.
18. Матвієнко О. В. Організація педагогічної практики з виховної роботи у початковій школі [Текст] / О. В. Матвієнко ; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К. : Стилос, 2003. – 124 с.
19. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХІ столітті / О. В. Попова. – Х., 2001. – 256 с.

Допоміжна

1. Брызгунов И. П., Касатиков Е. В. Непоседливый ребенок, или все о гиперактивных детях / И. П. Брызгунов, Е. В. Касатиков. – М. : Изд. Института Психотерапии, 2001. – 96 с.
2. Гусинский Э. Н. Введение в философию образования / Э. Н. Гусинский, Ю. И. Турчанинова. – М. : Изд. корпорация «Логос», 2000. – 224 с.
3. Досвід комплексної мінімальної мозкової дисфункції з синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю дітей раннього віку // Соціальна педіатрія. – К., 2005. – Вип. 3. – С. 149–151.
4. Ілляшенко Т. Д. Типологія дітей з труднощами у навчанні / Т. Д. Ілляшенко // Дефектологія. – 1997. – № 2. – С. 37–41.
5. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
6. Мартиненко С. М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи : [навч.-метод. посіб.] / С. М. Мартиненко. – К. : Сімкольорів, 2010. – 263 с.
7. Матвієнко О. В. Метод конкретних педагогічних ситуацій : [навч.-метод. посіб. для студ. пед. ф-тів вищих навч. закл.] / О. В. Матвієнко ; ред. В. І. Бондарь. – К. : Українські пропілеї, 2001. – 298 с.
8. Гальчинський А., Гаєць В., Кінах А., Семіноженко В. Інноваційна стратегія українських реформ.- К.: Знання України, 2004
9. Даниленко Л.І. Теоретичні аспекти освітньої інноватики //Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 36. наук, праць. Вип. 5; ред. кол. Л.І.Даниленко (гол. ред.) та ін.- К.: Логос, 2001.- С 3-11.
10. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття) – К., 1994.
11. Закон України “Про освіту”. - К., 1996.
12. Закон України “Про загальну середню освіту” // Освіта. - 1997. - 27 серпня.
13. Закон України “Про позашкільну освіту” // Освіта. - 1999. - 29 вересня.
14. 10.Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум. - К.: Знання-Прес, 2003.
15. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. - К.: Знання-Прес, 2003.
16. Левченко Т. І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах. – Вінниця: видавництво “Нова книга”, 2002. – 512 с.
17. 13.Савченко О. Я. У пошуках нової концепції школи першого ступеня навчання // Початкова школа. - 1990. - №1. - С. 27.
18. Савченко О. Я. Реформування змісту початкової освіти // Початкова шко-ла. - 1996. - №1. - С. 2-7.
19. Слостенин В. А., Каширин В. П. Психология и педагогика. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 480 с.

20. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології. - Х.: Ранок, 2002. 20. Попова О.В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у XX столітті.- Харків, 2001.- 256 с

12. Інформаційні ресурси

1. Он-ляндія – безпечна веб-країна: портал для дітей, батьків, учителів. – Режим доступу: <http://www.onlandia.org.ua/>
2. Базаева Н. Н. Книга – это интересно [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://baznatnik.ucoz.ru/publ/1-1-0-3>
3. Брошура про безпечну роботу й розваги дітей в Інтернеті. – Режим доступу: <http://www.ifap.ru/library/book099.pdf>
4. Веб-сайт «Безпека дому». – Режим доступу: <http://microsoft.com/rus/protect>
5. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>
6. Дитина за комп'ютером! Добре чи ні? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moyadutuna.com.ua/index.php?p=catalogue&parent=113>
7. Дишлева С. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) та їх роль в освітньому процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/technol/6804/>
8. Дуб О. Комп'ютер і дитина. Здоровий підхід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://abetka.ukrlife.org/pc.htm>
9. Зайцев Г. Использование ИКТ на уроках физической культуры и во внеурочное время [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/566233/>
10. Отрошко Т.В. Організація позакласної та виховної роботи з використанням інформаційних та комунікаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Nzkp/2008_21/23.htm
11. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0659-00>